

NYTT OM LUFTKONTROLL

NR 1 2017

Det här brevet är en del i Naturvårdsverkets
vägledning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft.

Arbete med revidering av Luftguiden pågår

I december 2016 reviderades Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9). Revideringen gjordes dels till följd av ändringar i EU-direktiven, men även för att förtydliga en del befintliga krav. Arbetet med att revidera handboken Luftguiden inleddes under vårvintern och beräknas pågå under hösten fram till årsskiftet. Kontakta gärna Helena Sabelström helena.sabelstrom@naturvardsverket.se eller Mkn-luft@naturvardsverket.se vid frågor eller synpunkter kring vad som behöver uppdateras. Nuvarande version:

<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-0178-0.pdf?pid=13069>

Ny vägledning om inledande kartläggning och objektiv skattning

Naturvårdsverket har i samarbete med Reflab-modeller på SMHI tagit fram ett utkast till en särskild vägledning om hur man genomför en inledande kartläggning eller en objektiv skattning. En inledande kartläggning ska göras av en kommun eller ett samverkansområde ifall kunskap om luftkvaliteten saknas för en eller flera föroreningar. En objektiv skattning följer i stort sett samma metodik och ska tillämpas vid halter under den nedre utvärderingströskeln samt för att visa på luftkvaliteten i ett samverkansområde i de kommuner som inte mäter.

Utkastet till vägledning skickades nyligen ut till kommunerna och andra intressenter. Naturvårdsverket vill gärna få in synpunkter på vägledningen innan den första versionen färdigställs. Eventuella synpunkter skickas till MKN-luft@naturvardsverket.se, gärna

innan den 31 augusti 2017. Alla synpunkter är välkomna, men särskilt kring viktig information som saknas och delar som behöver förtydligas eller utvecklas vidare.

<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljokvalitetsnormer/mkn-luft/utkast-vagledning-kartlaggning-skattning-luftkvalitet-2017.pdf>

Vägledning om kvalitetssäkring

Reflab-mätningar (ACES, Stockholms universitet) har på uppdrag av Naturvårdsverket tagit fram en vägledning, manualen "Harmonisering QA/QC", som på en mer detaljerad nivå än Luftguiden beskriver de rutiner och uppgifter som ska utföras vid kontroll av luftkvalitet i Sverige: <http://www.aces.su.se/reflab/kvalitetssakring/harmoniserad-gaqc-manual/>

En första version av vägledningen presenterades under våren 2017 med fokus på mätningar av partiklar (PM10 och PM2,5) och NO2. Arbetet med manualen kommer att fortsätta och i framtiden kommer den även att utökas med flera föroreningar.

Vägledningen består idag av två delar, dels manualen som fungerar som mall för lokala kvalitetssäkringsprogram samt "Stöddokument NO2" som är ett hjälpdokument vid löpande service och underhåll av NO2-instrument som mäter med kemiluminescens (referensmetod).

Vid synpunkter, frågor eller förslag på förbättringar kontakta gärna Referenslaboratoriet reflabmatningar@aces.su.se.

Reflab-mätningar – besök vid mätstationerna

En av Referenslaboratoriet för tätortsluft-mätningars centrala uppgifter är att från och med 2017 utföra regelbundna och återkommande besök på de mätplatser som bedrivs av kommunerna för kontroll av luftkvalitet. Hittills har Referenslaboratoriet besökt kommunerna Malmö, Lund, Trelleborg, Helsingborg, Halmstad, Jönköping, Södertälje, Botkyrka och Stockholm. Till hösten finns ambitionen att besöka Göteborg, Uppsala, Gävle, Sundsvall, Umeå med flera.

Vid besöken kollas bl.a. skötsel av mätutrustning, dokumentation, mätoperatörens kompetens, tillförlitligheten och osäkerheten i mätningarna, datahantering, förhållanden kring mätplatsen m.m. Syftet med besöken är att säkerställa att man har lämpliga kvalitetssäkringsrutiner, att mätningarna håller rätt kvalitet och att ge stöd i olika frågor. Besöken innebär också att Referenslaboratoriet får en tätare kontakt med landets kommuner i arbetet med att harmonisera mätningarna i Sverige.

Granskning av inrapporterade mätdata

Senast den 31 mars skulle kommunerna rapportera eventuella data från mätningar gjorda under 2016 till Datavärden för luftkvalitet (www.smhi.se/datavardluft). Mätdata från ca 50 kommuner rapporterades in, i vissa fall via samverkansområden. Under våren har en närmare kvalitetsgranskning av samtliga mätdata samt stationsinformationen pågått. Större delen av granskningen är nu klar och alla hittills godkända mätdata har nu publicerats i datavärdens portal: <http://shair.smhi.se/portal/yearly-statistics>. Övriga mätdata kommer att publiceras så snart som de är färdiga.

Rapportering av modellerade data

Deadline för rapportering av genomförda modellberäkningar till Datavärden för luftkvalitet är 30 juni 2017. Mer information om rapporteringen finns här:

<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljokvalitetsnormer/mkn-luft/rapportering-modellberakning-skattning-luftkvalitet-2016.zip>.

Reflab-modeller har inför rapporteringen uppdaterat vägledningen om hur man rapporterar modellerade data. Se vidare: <http://www.smhi.se/reflab/guider/guider/ny-vagledning-for-rapportering-av-modelldata-1.104116>.

Rapportering av resultat från objektiv skattning

En nyhet i de nyligen reviderade föreskrifterna har varit att rapporteringen av objektiv skattning har senarelagts till den 30 juni, dvs. i samband med rapporteringen av modellerade data: <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/miljokvalitetsnormer/mkn-luft/rapportering-modellberakning-skattning-luftkvalitet-2016.zip>.

I föreskrifterna finns en ny, förtydligande bestämmelse om att kommuner som ingår i ett samverkansområde, men som inte omfattas av kontinuerliga mätningar, indikativa mätningar eller modellberäkningar för en förorening, ska tillämpa objektiv skattning för den föroreningen (se 31 § NFS 2016:9). Kravet gäller fr.o.m. årets kontroll av luftkvalitet, vilket innebär att det ska rapporteras i juni 2018. Om det saknas information om luftkvaliteten för någon eller några föroreningar i kommunen, eller om informationen är mycket inaktuell, ska en s.k. inledande kartläggning göras istället. Syftet med den nya bestämmelsen är att säkerställa att varje kommun har koll på sin luftkvalitet och att det finns en aktuell redovisning tillgänglig som omfattar alla de föroreningar som kommunerna ska kontrollera enligt förordningen och föreskrifterna. Grundkravet finns i 26-27 §§ luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477). Mer information om hur man genomför en inledande kartläggning eller objektiv skattning finns i ett nytt vägledningsdokument, se: <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i->

[miljoarbetet/Vagledningar/Luft-och-klimat/Miljokvalitetsnormer-for-utomhusluft/vagledningsdokument/](#). Se även längre upp i detta brev.

För samverkansområden kan det vara lämpligt att vid behov ta fram och rapportera underlag om objektiv skattning gemensamt. Det är dock viktigt att alla kommuner säkerställer att tillräcklig information om luftkvaliteten i sin kommun kommer att ingå i de årliga redovisningar/rapporteringar som sker via samverkansområdet.

Naturvårdsverket jobbar tillsammans med Datavärden för luftkvalitet (SMHI) med att undersöka olika alternativ att presentera och tillgängliggöra kommunernas och samverkansområdenas rapporteringar på ett mer omfattande sätt. Hittills har datavärdens webbsidor bara innehållit information kopplad till mätdata. Framöver vill vi även presentera andra typer av resultat (t.ex. från modellberäkningar och objektiva skattningar) samt annan inrapporterad dokumentation (t.ex. kontrollstrategier, kvalitetssäkringsprogram, program för samordnad kontroll och inledande kartläggningar).

I samband med rapporteringen är det viktigt att komma ihåg att även publicera tillgänglig information om luftkvaliteten på kommunens webbplats (resultat från mätning, beräkning eller objektiv skattning), eftersom kommunerna inte bara ska rapportera resultat till datavärden, utan även ska informera allmänheten om luftkvaliteten.

Luftkvalitetssensorer

Mätningar av luftföroreningar med luftkvalitetssensorer är ett växande område såväl i Sverige som EU. Det pågår ett antal olika projekt och försök som undersöker hur sensorer kan användas för att bl.a. mäta luftkvalitet.

Naturvårdsverket deltog i en EU-workshop i Nederländerna under februari 2017 för att diskutera utvecklingen i detta område. En viktig slutsats från workshoppen var att sensorer kan komma att ge intressanta möjligheter för övervakning av luftkvaliteten i framtiden men att det finns stora utmaningar, framförallt när det gäller datakvalitet. De tester som hittills har genomförts med sensorer har visat att de har svårt att uppfylla de datakvalitetsmål som har fastställts för kontroll av luftkvaliteten. Alla presentationer och en sammanfattning av workshoppen finns här:

<https://www.samenmetenaanluchtkwaliteit.nl/minutes-intl-meeting-air-quality-sensors-13-2-2017>

Naturvårdsverket har inför sommaren anställt en sommarjobbare som kommer att ta fram en kunskapsöversikt över sensorer för mätning av luftföroreningar. I uppdraget ingår att kartlägga pågående, planerade och avslutade projekt i Sverige och EU, att kartlägga forskningsläget samt att ta fram rekommendationer för hur Naturvårdsverket och stödfunktionerna (Reflab – mätningar, Reflab – modeller och Datavärden för

luftkvalitet) bör jobba med frågan i framtiden. Om ni har information om olika projekt eller vill ni ge inspel till detta arbete, vänligen kontakta

Carolina.Holmberg@naturvardsverket.se eller

Matthew.Ross-Jones@naturvardsverket.se.

Revision av nationella luftövervakningen

Programområde Luft är ett av tio programområden inom den nationella miljöövervakningen. Programmen revideras regelbundet och under 2014-2016 reviderades Programområde Luft. Nya avtal har nu skrivits med utförarna IVL, SMHI, ACES/Stockholms universitet och SLU. Några av de ändringar som har genomförts eller kommer att genomföras är bl.a. mätning av bromerade flamskyddsmedel och fler PFAS-ämnen samt PFAS på flera platser, avslutande av sotmätningar, utbyte av vissa instrument samt mätning av OC/EC. Den större satsningen på miljögifter ligger i linje med regeringens riktlinjer. <http://www.naturvardsverket.se/programomradeluft>

Miljö kvalitetsmålet Frisk Luft – Årlig uppföljning

Årlig uppföljning av miljö kvalitetsmålen (ÅU) 2017 har presenterats under våren.

Uppföljningen av miljö kvalitetsmålet Frisk luft: http://www.miljomal.se/Miljomalen/2-Frisk-luft/Nas-malet/au2017/?_ga=2.178149541.1832941990.1497612104-2055696946.1462780880

Mer om Årlig uppföljning:

www.miljomal.se/au

www.naturvardsverket.se/au

Vägledning

En viktig uppgift för Naturvårdsverket är att vägleda kommunerna i arbetet med miljö kvalitetsnormerna. Handboken kompletteras av våra stödfunktioner (reflaben och datavärden).

[Luftguiden Handbok 2014:1](#) – Naturvårdsverkets vägledning om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – mätningar](#) som kan hjälpa till med frågor om kvalitetssäkring, val av mätmetod/mätinstrument etc.

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – modeller](#) som är en stödfunktion vid frågor om modellering av luftkvalitet.

[Datavärdskap Luft](#) "Datavärden" ansvarar för mottagande, lagring och tillgängliggörande

av luftdata från kommunerna samt rapportering av dessa till EU.

Projektplatsen – På www.projektplatsen.se har vi två samarbetsytor ("Kontroll av MKN luft" och "Åtgärdsprogram – luft") där vi informerar om nyheter, bjuder in till dialog osv. Vid intresse av att få tillgång till detta, kontakta MKN-luft@naturvardsverket.se.

Kontakta oss

Kontakta oss gärna om ni har frågor: MKN-luft@naturvardsverket.se

Besök även gärna våra webbsidor:

www.naturvardsverket.se/luft (samlingssida för Naturvårdsverkets webbsidor om luft)

www.naturvardsverket.se/mknluft (om miljökvalitetsnormer för utomhusluft)

www.naturvardsverket.se/programomradeluft (om nationella luftövervakningen)

22 juni 2017